

Çevirinin Önemi ve Edebiyat Dizgesindeki İşlevi

Necdet NEYDİM*

1839 Tanzimat Fermanı ile başlayan yenileşme ve modernleşme çabaları özellikle çocuk alanının çok etkilemiştir. Dönemin aydınları öncü rolü üstlenerek modernleşmeyi gerçekleştirmek için çabalamışlardır. Aydınlar modernleşme sürecinde çeviriden yararlanmışlar ve bu doğrultudaki metinleri çoğunlukla uyarlayarak çevirmişlerdir.

Çocuk ve gençlik edebiyatı çevirisi modernleşme süreciyle doğrudan bağlantılıdır. Bu nedenle başlangıçta temel bir paradigma doğrultusunda buna uygun eserler seçilmiş ve çevrilmişlerdir.

Süreç 60'lı yıllara kadar sürmüştür, bu tarihten sonra bu alanda salt modernleşmeye katkı yapacak kitaplar (klasikler) değil yeni temel anlayışları da içeren kitaplar çevrilmeye başlamıştır.

Bu süreç 80'lere kadar sürer. 80'ler sonrasında çocuk anlayışında meydana gelen değişimler çocuk edebiyatını, dolayısıyla çeviriyi de etkilemiş ve bu dönemde daha farklı metinler (tüketim odaklı) çevrilmeye başlanmıştır.

Yaşanan süreç çocuk edebiyatı çevirisinde ve bu alana dönük anlayışlarda önemli tanıklıklar getirir. Çeviri alanı kendini en çok hızla tazeleyen bir alan olarak karşımızda durmaktadır. Yayıncıların hemen tümüne yakını fuarlarda yeni kitaplar aramakta ve en yenileri çevirip okurla buluşturmaktadır.

Asıl sorun burada yatmaktadır. Okurun en yeni kitapla buluşması onu en yeni yapmaz. Ayrıca toplumsal gelişmeler bununla koşut değildir.

Bu hızlılık ayrıca dilsel sorunları da beraberinde getirmekte ve çevirinin dil, kültür, sosyalleşme, evrenselleşmeye katkıları arka planda kalmaktadır.

Yine de edebiyatı tartışacaksak öncelikle buradan başlamak ve karşılaştırmalı olarak sorgulayarak, yerli edebiyatı ve çeviri edebiyatı ve bu alanla ilgili tüm paradigmaları gözden geçirmek faydalı olacaktır.

* Yrd. Doç. Dr., İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Almanca Mütercim Tercümanlık Ana Bilim Dalı.